

Bruxelles, den 18.12.2023
COM(2023) 796 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

**EU-dækkende vurdering af udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner
Et vigtigt skridt i retning af de mere ambitiøse energi- og klimamål for 2030 i henhold til
den europæiske grønne pagt og REPowerEU**

1 INDLEDNING — AJOURFØRTE INTEGREREDE NATIONALE ENERGI- OG KLIMAPLANER: ET VIGTIGT SKRIDT I RETNING AF AT GENNEMFØRE DEN GRØNNE PAGT OG REPOWEREU-PLANEN

De seneste år har klart vist, at EU er nødt til at holde kursen og bevæge sig hurtigere frem mod klimaneutralitet og opbygge et modstandsdygtigt energisystem og en økonomi, der er både konkurrencedygtig og bæredygtig. De nye globale temperaturmålinger og de hyppigere ekstreme vejrforhold er tegn på, at klimakrisen accelererer. Krigens tilbagevenden til det europæiske kontinent og den værste globale energikrise i årtier har i forlængelse af pandemien truet energisikkerheden, prisoverkommeligheden og den økonomiske stabilitet i Europa. EU har som reaktion på disse trusler truffet **afgørende foranstaltninger** ved at fremskynde gennemførelsen af den europæiske grønne pagt og indføre "Fit for 55"-pakken og REPowerEU-planen på rekordtid. Tiden er nu inde til, at Unionen sammen med medlemsstaterne gennemfører disse forpligtelser og samtidig støtter husholdninger og virksomheder og gør EU's økonomi fremtidssikret og modstandsdygtig.

EU's medlemsstater har siden 2018 anvendt forordningen om forvaltning af energiunionen og klimaindsatsen¹ som grundlag for et omfattende forvaltningssystem for at opfylde EU's klima- og energimål og -målsætninger for 2030 og opbygge en modstandsdygtig energiunion, der er i stand til at imødegå fremtidige udfordringer.

De nationale energi- og klimaplaner er det vigtigste strategiske politiske planlægningsværktøj, som medlemsstaterne kan bruge til at beskrive, hvordan de vil opfylde de mål og målsætninger, der er fastsat i energiunionen, og holde sig på rette spor med hensyn til at opnå klimaneutralitet og modstandsdygtighed senest i 2050. De skaber forudsigelighed for investeringer på kort, mellemlang og lang sigt og er et vigtigt redskab til at mobilisere de massive investeringer, der er nødvendige for at nå det kollektive mål om klimaneutralitet. Planerne bidrager til at sikre, at EU's omstilling er socialt retfærdig og giver energisikkerhed og prisoverkommelighed.

I slutningen af 2019 forelagde medlemsstaterne deres endelige nationale energi- og klimaplaner. I 2023 gennemgik og ajourførte de for første gang deres nationale energi- og klimaplaner for at opfylde de forhøjede energi- og klimamål og -målsætninger i den europæiske grønne pagt, den europæiske klimalov, "Fit for 55"-pakken og REPowerEU-planen for 2022. De ajourførte planer tager højde for de øgede udfordringer for en mere modstandsdygtig energiunion, herunder konsekvenserne af krigen i Ukraine, og afspejler EU's internationale forpligtelser i henhold til Parisaftalen.

Kommissionen etablerede også genopretnings- og resiliensfaciliteten i kølvandet på de mange globale udfordringer, der er opstået i de seneste år, for at opbygge mere bæredygtige og modstandsdygtige økonomier i EU. De 23 REPowerEU-kapitler, der er vedtaget som led i medlemsstaternes genopretnings- og resiliensplaner, og de 27 reviderede genopretnings- og resiliensplaner betyder samlet, at mere end 42 % (275 mia. EUR) af den samlede reviderede tildeling fra genopretnings- og resiliensfaciliteten vil finansiere investeringer og reformer til støtte for den grønne omstilling og REPowerEU-planen. Disse reformer bidrager direkte til de nationale energi- og klimaplaners mål. De

¹ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/1999 af 11. december 2018 om forvaltning af energiunionen og klimaindsatsen, om ændring af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 663/2009 og (EF) nr. 715/2009, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 94/22/EF, 98/70/EF, 2009/31/EF, 2009/73/EF, 2010/31/EU, 2012/27/EU og 2013/30/EU, Rådets direktiv 2009/119/EF og (EU) 2015/652 og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 525/2013.

ajourførte nationale energi- og klimaplaner skal omhyggeligt undersøge mulige synergier med genopretnings- og resiliensplanerne.

Ajourførte nationale energi- og klimaplaner giver medlemsstaterne den rette ramme til at opfylde deres forpligtelser og nå 2030-målene om en nettoreduktion af de indenlandske drivhusgasemissioner på mindst 55 %, en andel af vedvarende energi på mindst 42,5 % og et ønske om at nå op på 45 % og reducere det endelige energiforbrug på EU-plan med 11,7 %.

Omhyggeligt udførte planer kan gøre klima- og energiomstillingen til en økonomisk vækststrategi for vores kontinent og gøre omstillingen forenelig med en økonomisk fremtid, der er stabil, innovativ og fremgangsrig, og som skaber fremtidssikrede og modstandsdygtige job. I den iterative dialog med medlemsstaterne om deres ajourførte nationale energi- og klimaplaner vil Kommissionen sætte **fornyset og stærkere fokus på konkurrenceevne, innovation og investeringer i energiunionen, herunder forenklede lovgivningsmæssige rammer**.

Kommissionen har nu vurderet de 21 udkast til ajourførte planer, som medlemsstaterne har forelagt medio november². Selv om de fleste medlemsstater nu har forelagt deres udkast til ajourførte planer, **beklager Kommissionen den betydelige forsinkelse, som er konstateret ved forelæggelsen af flere udkast til planer³, hvilket i væsentlig grad har bragt processen i fare, og opfordrer alle medlemsstater til at overholde fristen for forelæggelse af de endelige planer i juni 2024.**

Kommissionens vurdering viser, at medlemsstaterne er på rette spor, men der er stadig ambitionskløfter med hensyn til at nå de nyligt aftalte øgede mål og målsætninger for 2030 i klima- og energipolitikkerne. Dette er ikke overraskende i betragtning af den korte tid mellem færdiggørelsen af Fit for 55-pakken og forelæggelsen af udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner. Erfaringerne fra medlemsstaternes og Kommissionens konstruktive og iterative proces i forbindelse med udarbejdelsen af udkastene til nationale energi- og klimaplaner vil være nyttige med hensyn til at identificere bedste praksis og bestemme, hvor der er behov for yderligere tiltag.

Ud over denne meddelelse offentliggør Kommissionen **individuelle vurderinger og landespecifikke henstillinger⁴ for 21 medlemsstater**. Disse anbefalinger omhandler de manglende elementer, der bør behandles i de endelige nationale energi- og klimaplaner for at hjælpe medlemsstaterne med at opfylde de seneste klima- og energimål, der udspringer af Fit for 55-pakken og REPowerEU.

² Cypern, Tjekkiet, Tyskland, Danmark, Estland, Grækenland, Frankrig, Spanien, Finland, Kroatien, Ungarn, Italien, Litauen, Luxembourg, Malta, Nederlandene, Portugal, Rumænien, Sverige, Slovenien og Slovakiet. Udkastet til Belgiens ajourførte nationale energi- og klimaplan, der blev forelagt den 30. november 2023, og udkastet til ajourførte nationale energi- og klimaplaner for Irland og Letland, som begge blev forelagt den 8. december 2023, er kun delvist blevet taget i betragtning i denne meddelelse. Kommissionen planlægger at offentliggøre vurderingen og henstillingerne for Belgien, Irland og Letland i begyndelsen af 2024. Østrig, Bulgarien og Polen har endnu ikke forelagt deres udkast til ajourført national energi- og klimaplan. Derfor modtager disse seks medlemsstater i dag kun henstillinger baseret på klimaloven, uden at dette berører eventuelle yderligere skridt fra Kommissionens side over for dem, der ikke forelægger noget udkast til national energi- og klimaplan.

³ Se fodnote ibid.

⁴ Kommissionens henstillinger berører ikke anvendelsen af artikel 107 og 108 i TEUF, navnlig med hensyn til medlemsstaternes forpligtelse til at underrette Kommissionen om foranstaltninger, der kan betragtes som statsstøtte, med henblik på at få dem godkendt, medmindre de er omfattet af gruppefritagelser.

Kommissionen vurderede i overensstemmelse med den europæiske klimalov også de kollektive ambitioner og de fremskridt, som de 27 medlemsstater har gjort med hensyn til at opfylde EU's mål om at opnå klimaneutralitet senest i 2050, og de kollektive fremskridt, der er gjort med hensyn til at tilpasse sig klimaændringerne. Kommissionens vurdering af de nationale foranstaltningers overensstemmelse med disse mål understøtter en række henstillinger til medlemsstaterne som led i denne politikpakke.

Tekstboks 1. De vigtigste resultater fra vurderingen af udkastene til de ajourførte planer.

- På trods af en betydelig reduktion i de seneste år anslås **nettodrivhusgasemissionerne** i 2030 at være 51 % lavere end i 1990, hvilket er 4 % procentpoint mindre end det mål på 55 %, der er fastsat i klimaloven. Selv om EU-tiltag hjælper medlemsstaterne med at nå disse mål, er der behov for at muliggøre foranstaltninger fra medlemsstaternes side for at indføre tilstrækkelige politikker og foranstaltninger inden for transport, bygninger og landbrugsaffald og for at fjerne mere kulstof. Denne ekstra indsats er nødvendig for at afhjælpe de mangler, der hindrer opfyldelsen af målene i forordningen om indsatsfordeling og LULUCF-forordningen⁵.
- **Andelen af vedvarende energi** i det endelige energiforbrug kan nå op på mellem 38,6 % og 39,3 % i 2030 på EU-plan. Dette er betydeligt højere end de 32 %, der er fastsat i RED II, men lavere end det bindende mål på 42,5 %, idet den kollektive indsats for at nå et mål på 45 % blev fastsat i det reviderede RED II i 2023. Meget få medlemsstater⁶ har indsendt et bidrag, der er i overensstemmelse med deres forventede nationale bidrag i henhold til forvaltningsforordningen og det reviderede RED II.
- **Med hensyn til energieffektivitet** kan det endelige energiforbrug i 2030 på EU-plan nå op på 814,3 Mtoe, hvilket svarer til en reduktion på 5,8 % i forhold til 2030-fremskrivningerne. Dette er lavere end det endelige energiforbrug på 956 Mtoe, der er fastsat i energieffektivitetsdirektivet fra 2018, men højere end de 763 Mtoe, der svarer til en reduktion på 11,7 % i forhold til 2030-fremskrivningerne, der er fastsat i det omarbejdede energieffektivitetsdirektiv fra 2023. Kun en håndfuld medlemsstater foreslår et tilstrækkeligt ambitionsniveau for enten primærenergiforbrug, endeligt energiforbrug eller begge dele⁷.
- **Energisikkerheden** behandles meget forskelligt i de forskellige udkast til planer. EU's energiimport fra Rusland er faldet betydeligt, idet f.eks. importen af russisk naturgas faldt fra en andel på ca. 45 % af EU's import i 2021 til 15 % i de første ti måneder af 2023. Det er imidlertid kun nogle medlemsstater, der fremlægger detaljerede planer for diversificeret adgang til gas- eller lavemissionsenergikilder. Fremover vil efterspørgselssiden af elsektoren og energilagringen ikke være tilstrækkeligt dækket på trods af fleksibilitetens stigende betydning. Kun få medlemsstater har redegjort for, hvordan de planlægger at gennemføre en gradvis nedgang i olieforbruget og konsekvenserne heraf for energisikkerheden og olieinfrastrukturen.
- Alle medlemsstater er begyndt at udfase **fossile brændstoffer** til energiproduktion, navnlig faste fossile brændstoffer, men kun få er kulfrie på nuværende tidspunkt, og ikke alle planlægger at blive kulfrie før 2030. Nogle medlemsstater ser ud til at

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/842 af 30. maj 2018 om bindende årlige reduktioner af drivhusgasemissioner for medlemsstaterne fra 2021 til 2030 som bidrag til klimaindsatsen med henblik på opfyldelse af forpligtelserne i Parisaftalen og om ændring af forordning (EU) nr. 525/2013 og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2018/841 af 30. maj 2018 om medtagelse af drivhusgasemissioner og -optag fra arealanvendelse, ændret arealanvendelse og skovbrug i klima- og energirammen for 2030 og om ændring af forordning (EU) nr. 525/2013 og afgørelse nr. 529/2013/EU.

⁶ Se afsnit 2.1.2.

⁷ Se afsnit 2.1.3.

være bagud i forhold til tidligere forpligtelser i de territoriale planer for retfærdig omstilling, som Kommissionen godkendte i 2022. Med hensyn til **subsider til fossile brændstoffer** skal der gøres en kollektiv indsats fra medlemsstaternes side, hvis det skal lykkes at fastsætte en klar og troværdig tidsplan for at udfase dem.

- De fleste medlemsstater identificerer udbredelsen af fleksibilitet og efterspørgselsreaktion som et centralt element i det **indre energimarked** for at sikre en hurtig udbredelse af vedvarende energi, og nogle medlemsstater har fremlagt klare nationale mål for at støtte udbredelsen af sådanne tjenester. Der mangler ikke desto mindre stadig klare mål og en omfattende lovgivningsmæssig ramme til at styrke elnetten med henblik på at integrere vedvarende energi og teknologiske innovationer for at fremme udbredelsen af fleksibilitetsaktiver i en række planer.
- Med hensyn til bekæmpelse af **energifattigdom** mangler et stort flertal af medlemsstaterne stadig at fastsætte klare mål og en metode til at definere og vurdere sårbare husholdninger. Synergier med strukturelle energipolitikker, og navnlig energieffektivitetsforanstaltninger og en stærkere ramme for forbrugerindflydelse med henblik på at afhjælpe energifattigdom, undersøges heller ikke i tilstrækkeligt omfang.
- På baggrund af alle disse udfordringer vil Kommissionen sætte fornyet og stærkere fokus på forskning, innovation og konkurrenceevne, herunder på at forberede en kvalificeret arbejdsstyrke. Kommissionen vil samarbejde med medlemsstaterne om at udarbejde deres nationale energi- og klimaplaner med henblik på at gennemføre **reformer, der har til formål at sørge for, at ren energi er økonomisk overkommelig for borgere og husholdninger**. Der er behov for ekstra fokus på konkurrenceevne og innovation i disse planer inden for forenklede lovgivningsmæssige rammer, således at EU's virksomheder kan udtænke, udvikle og udvide produktionskapaciteten for rene teknologier og **sikre forsyningen af komponenter og materialer i hele værdikæden** i overensstemmelse med nettonulindustriloven og retsakten om kritiske råstoffer.
- Planerne mangler stadig generelt en solid vurdering af investeringsbehovene understøttet af konkrete foranstaltninger, der kan tiltrække **privat finansiering**, da størstedelen af de investeringer, der er nødvendige for at nå Unionens klima- og energimål, skal komme fra private kilder.
- Medlemsstaterne har for at støtte den **retfærdige omstilling** kun fremlagt en delvis vurdering af de socioøkonomiske virkninger af klima- og energiomstillingen for enkeltpersoner, husholdninger og virksomheder, og de relaterede politikker og foranstaltninger mangler ofte en strategisk og fremadskuende vision.
- Hvis energiunionens søjler skal sikres, er der også behov for modstandsdygtighed over for fysiske klimapåvirkninger. Der skal gøres mere i de endelige planer for at analysere de relevante klimasårbarheder og -risici, medtage **tilpasningsmål** i alle energiunionens dimensioner og kombinere disse med solide politikker og foranstaltninger.

2 VURDERING AF UDKASTENE TIL DE AJOURFØRTE INTEGREREDE NATIONALE ENERGI- OG KLIMAPLANER

2.1 EU-dækkende vurdering af udkastene til de ajourførte nationale energi- og klimaplaner i relation til energi- og klimamålene og -målsætningerne for 2030 i alle energiunionens fem dimensioner

2.1.1 Dekarbonisering

Udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner bringer os tættere på at opfylde EU's mål for 2030 om en reduktion af drivhusgasemissionerne på 55 %. Der er imidlertid et klart behov for en ekstra indsats fra medlemsstaternes side for at supplere EU's indsats med tilstrækkelige politikker for at lukke det resterende hul. Nettodrivhusgasemissionerne anslås på grundlag af oplysningerne i udkastet til de ajourførte nationale energi- og klimaplaner i 2030 at være 51 % lavere end i 1990⁸, hvilket er 4 % procentpoint mindre end det mål på 55 %, der er fastsat i klimaloven⁹. Når man ser på hele bidraget fra arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug (LULUCF) over grænsen på 225 mio. tons CO₂-ækvivalenter, vil reduktionerne nå op på -51,7 %. Det udviklingsforløb, der fremgår af udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner, forventes ikke at realisere målet om klimaneutralitet i 2050¹⁰. Selv om drivhusgasemissionerne i EU er faldet med 32,5 %¹¹ siden 1990, fremhæver analysen af de forventede drivhusgasemissioner i udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner, at der er behov for et temposkift. Emissionsreduktionen frem til 2030 skal nu nærme sig det tredobbelte af den gennemsnitlige årlige reduktion, der er opnået i løbet af det seneste årti.

Udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner er et skridt i den rigtige retning med hensyn til at nå det øgede ambitionsniveau i forordningen om indsatsfordeling, men der er stadig betydelige mangler, der skal afhjælpes i de endelige nationale energi- og klimaplaner. I henhold til forordningen om indsatsfordeling skal emissionerne fra indenlandsk transport (undtagen luftfart), bygninger, landbrug, småindustri og affald reduceres med 40 % i forhold til 2005 inden 2030. Aggregeringen af de foreliggende fremskrivninger viser, at emissionerne vil falde med 33,8 % i 2030 (sammenlignet med 2005-niveauerne), hvilket er 6,2 procentpoint mindre end EU-målet¹². Kun Kroatien, Grækenland, Ungarn, Luxembourg, Portugal, Slovenien, Spanien og Sverige forventer ikke nogen afvigelse i forhold til deres nationale 2030-mål i forordningen om indsatsfordeling, når de ikke inddrager den fleksibilitet, de

⁸ Samlede nettodrivhusgasemissioner, herunder LULUCF og ekskl. international transport.

⁹ Se bilaget til denne meddelelse. En mere ambitiøs EU-dækkende reduktion på 52 % (med LULUCF-grænsen) beregnes ved at tage hensyn til WAM-fremskrivningen for Tyskland og Irland gennem de nationale energi- og klimastatusrapporter. Uden LULUCF-grænsen udgør reduktionen 52,6 %.

¹⁰ I statusrapporten om klimaindsatsen for 2023 anslås det, at EU's medlemsstater stadig mangler at træffe yderligere afbødende foranstaltninger for at opnå klimaneutralitet senest i 2050 og reducere udledningen med omkring 1 600 mio. tons CO₂-ækvivalenter (eller 34 procentpoint). Dataene i de nationale energi- og klimaplaner er i overensstemmelse med dette resultat.

¹¹ Inklusive LULUCF og undtagen international transport.

¹² Den EU-dækkende reduktion i henhold til forordningen om indsatsfordeling på 33,8 % skyldes fremskrivningerne i udkastene til de ajourførte nationale energi- og klimaplaner. Manglerne blev afhjulpes med de seneste fremskrivninger, der blev indberettet i marts 2023 for de nationale energi- og klimaplaner. Der vil blive beregnet en mere ambitiøs reduktion i hele EU på 35,4 % ved at tage hensyn til WAM-fremskrivningerne i de nationale energi- og klimarapporter for Tyskland og Irland og ved at antage den mest ambitiøse WAM-fremskrivning inden for det interval, der er angivet i Italiens udkast til national energi- og klimaplan.

kan anvende i henhold til forordningen om indsatsfordeling¹³. Samtidig tager kun få medlemsstater det nye emissionshandelssystem (ETS2) i betragtning i deres planer og fremskrivningsscenarier (Cypern, Tjekkiet, Estland, Frankrig, Ungarn, Litauen og Rumænien). ETS2, der navnlig omfatter brændstoffer, der anvendes til forbrænding i bygnings- og vejtransportsektoren, vil give yderligere incitament til at nå målene i forordningen om indsatsfordeling.

Størstedelen af udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner viser ikke tilstrækkelige ambitioner og tiltag på landjorden. Meget få medlemsstater har fremvist en konkret vej til at nå deres nationale mål for nettooptag¹⁴ eller tilstrækkelige foranstaltninger til at bistå landbrugere, skovbrugere og andre interessenter med at opbygge bæredygtige forretningsmodeller i overensstemmelse med disse mål. Aggregeringen af LULUCF-fremskrivningerne viser, at det samlede nettooptag stadig vil føre til en forskel på ca. –40 til –50 mio. tons CO₂-ækvivalenter sammenlignet med 2030-målet på –310 mio. ton CO₂-ækvivalenter¹⁵. Der er fortsat særlig bekymring for Tjekkiet, Estland, Finland og Frankrig, hvor den generelt faldende tendens for nettooptag frem til 2025 kan påvirke opfyldelsen af 2030-målene, både på nationalt plan og på EU-plan. Andre planer viser i stedet det rette ambitionsniveau med hensyn til kvantificering af den indvirkning, som forskellige politikker og foranstaltninger har på at modvirke klimaændringer (Litauen), og værdifulde politikker såsom genopretning af vådområder eller genopretningsmål for tørvemoser (Danmark, Spanien, Nederlandene og Tyskland). Næsten alle medlemsstater er nødt til at forbedre deres overvågning, rapportering og verifikation for at sikre, at den reviderede lovgivning er robust, og at den giver anledning til en forbedret politisk integration. Endelig bør biodiversitet, naturgenopretning og naturbaserede løsninger integreres bedre i planerne for at øge kulstofdræn og modstandsdygtighed. En effektiv gennemførelse af EU-forordningen om skovrydningsfrie produkter vil også bidrage til at imødegå denne tendens¹⁶.

Manglen på emissionsreduktion på transportområdet kræver en yderligere målrettet indsats. Kun få planer indeholdt et overordnet mål for drivhusgasemissioner i transportsektoren (Estland, Nederlandene og Sverige). De fleste medlemsstater har dog medtaget en lang række foranstaltninger, der spænder over elektrificering af transport og indførelse af nulemissionsinfrastruktur for veje, jernbaner, havne og lufthavne samt foranstaltninger til fremme af trafikoverflytning, herunder til offentlig transport og blød mobilitet. Sådanne foranstaltninger vil desuden gennem en reduktion af udstødningsemissionerne indebære direkte fordele i form af en forbedring af luftkvaliteten. Alle medlemsstater inkluderede foranstaltninger vedrørende udbredelsen af **e-mobilitet**, hvoraf nogle (f.eks. Spanien og Nederlandene) inkluderede særlige mål for elektriske køretøjer senest i 2030. Nogle medlemsstater (f.eks. Italien, Frankrig og Tyskland) har dog stadig støtteordninger for køretøjer, der anvender fossile brændstoffer. Flere planer omfattede desuden ikke specifikke foranstaltninger til støtte for produktion og udbredelse af bæredygtige flybrændstoffer med henblik på at bidrage til ReFuelEU Aviation-forordningen¹⁷. Medlemsstaternes REPowerEU-kapitler i de nationale genopretnings- og

¹³ Se bilaget til denne meddelelse.

¹⁴ Forordning (EU) 2023/839.

¹⁵ Se bilaget til denne meddelelse.

¹⁶ Forordning (EU) 2023/1115 om tilgængeliggørelse på EU-markedet og eksport fra Unionen af visse råvarer og produkter, der er forbundet med skovrydning og skovforringelse, og om ophævelse af forordning (EU) nr. 995/2010.

¹⁷ Forordning (EU) 2023/2405.

resiliensplaner bidrager også til bæredygtig mobilitet, og de endelige nationale energi- og klimaplaner bør stemme overens med sådanne investeringer og reformer.

Med hensyn til tiltagene for ikke-CO₂-emissioner, der tegnede sig for 30 % af de emissioner, der blev fastsat i forordningen om indsatsfordeling i 2021¹⁸, kan der konstateres en blandet indsats, som det fremgår af udkastene til de nationale energi- og klimaplaner. Planerne for Kroatien, Danmark, Frankrig, Tyskland, Litauen og Nederlandene behandler en relativt komplet vifte af ikke-CO₂-kilder. Litauen identificerer også klare mål for ikke-CO₂-emissioner inden for affaldshåndtering og emissioner fra landbruget. Andre, f.eks. Estland, Ungarn, Slovenien og Rumænien, vil imidlertid have brug for yderligere tiltag for at reducere ikke-CO₂-emissioner.

På EU-plan er de samlede emissioner fra landbruget stagnerende, selv om de nationale planer viser et mere diversificeret billede. Selv når planerne indeholder et omfattende sæt politikker og foranstaltninger og i flere tilfælde også specifikke mål for reduktion af emissioner fra landbruget, synes de forventede emissioner at falde meget langsomt, også når der tages hensyn til deres stagnation i det seneste årti. Dette kræver yderligere foranstaltninger til håndtering af emissioner fra landbruget og kvantificering af deres forventede virkninger. Ved færdiggørelsen af de nationale energi- og klimaplaner bør medlemsstaterne gøre en større indsats for at beskrive synergier med deres nationale strategiske planer for den fælles landbrugspolitik og forklare den integrerede nationale tilgang til at øge indsatsen.

En yderligere undersøgelse af fordelene ved miljøpolitikker kan styrke de endelige nationale energi- og klimaplaner, navnlig vedrørende luftforurening, vand og den cirkulære økonomi. Over halvdelen af udkastene til planer indeholder ikke de krævede oplysninger om politikernes indvirkning på de forventede emissioner af de vigtigste luftforurenende stoffer, der er reguleret i henhold til direktivet om nationale emissionsreduktionstilsagn¹⁹, eller om tilpasningen af det nationale program for bekæmpelse af luftforurening til energi- og klimaprogrammerne. På samme måde ville de fleste planer drage fordel af at integrere principperne og praksis i vandpolitikken og politikken for den cirkulære økonomi på grund af det potentiale, de har for at reducere drivhusgasemissionerne og fremme strategisk autonomi og tilpasning til klimaændringer. Planerne bør også tage hensyn til andre former for praksis i den cirkulære økonomi end affaldshåndtering, herunder miljøvenligt design og cirkulære forretningsmodeller, for at forebygge og reducere drivhusgasemissionerne mere effektivt.

Selv om deres planer viser en vis vilje til at støtte industriens konkurrenceevne gennem hele dekarboniseringsprocessen, udnytter medlemsstaterne ikke fuldt ud rammen for de nationale energi- og klimaplaner til at fastlægge en omfattende integreret strategi. Omkring halvdelen af planerne skitserer imidlertid i det mindste en sådan strategi. De fleste medlemsstater medtog foranstaltninger til udbredelse af **brint** og til forbedring af energieffektiviteten i energiintensive industrier, i nogle tilfælde knyttet til deres genopretnings- og resiliensplaner.

CO₂-opsamling og -lagring vil nødvendigvis bidrage til at opnå klimaneutralitet, navnlig for emissioner fra industriprocesser, der er svære at reducere, og hvor det kan støtte industriens konkurrenceevne. Otte medlemsstater fremlagde fremskrivninger af CO₂-mængder, der skulle opsamles (Belgien, Tjekkiet, Danmark, Frankrig, Grækenland, Italien, Litauen og Nederlandene), fra og med 2025 (aggregeret til 15,2 mio.

¹⁸ Herunder metanemissioner, dinitrogenoxid, fluorholdige gasser.

¹⁹ Direktiv 2016/2284.

tons CO₂ om året). Medlemsstaterne planlægger at opsamle i alt 34,1 mio. tons CO₂ årligt inden 2030, heraf 5,1 mio. tons CO₂ fra biogene kilder. Dette skal sammenholdes med en samlet injektionskapacitet, som medlemsstaterne anslår til 39,3 mio. tons pr. år i 2030. Flere ajourførte planer afspejler behovet for at udvikle et CO₂-rørledningsnet.

COP 28²⁰, der bygger på klimaaftalen i Glasgow²¹, gav et stærkt momentum til omstillingen væk fra fossile brændstoffer, udfasningen af subsidier til fossile brændstoffer og godkendelsen af beslutningen om at tredoble kapaciteten til vedvarende energi på globalt plan og fordoble det globale gennemsnit af årlige forbedringer af energieffektiviteten senest i 2030. Udkastet til ajourførte nationale energi- og klimaplaner bekræfter, at alle medlemsstater er begyndt at udfase anvendelsen af faste fossile brændstoffer, navnlig til energiproduktion. Nogle medlemsstater er allerede kulfrie, og flere har forpligtet sig til at udfase kul inden 2030. Nogle medlemsstater (f.eks. Kroatien, Tyskland og Rumænien) planlægger imidlertid at anvende faste fossile brændstoffer i lang tid efter 2030.

Subsidier til fossile brændstoffer er fortsat en stor hindring for omstillingen til ren energi og hæmmer EU's evne til at nå sine klimamål. Som andre miljøskadelige subsidier er de i modstrid med princippet om, at forureneren betaler, og forvrider markedsmekanismene. Alle medlemsstater er på grundlag af Kommissionens analyse nødt til at gøre en kollektiv indsats for at forklare, hvordan de planlægger at udfase subsidier til fossile brændstoffer, og fastsætte en klar og troværdig tidsplan for en hurtig udfasning og samtidig vedtage de supplerende foranstaltninger, der er nødvendige for at beskytte sårbare husholdninger og opretholde konkurrenceevnen.

Der skal gøres mere i de endelige planer for at analysere de relevante klimasårbarheder og -risici og medtage tilpasningsmål i alle energiunionens dimensioner og kombinere disse med solide politikker og foranstaltninger. Kun Finland, Luxembourg og Spanien analyserede de mest relevante klimasårbarheder og -risici og foreslog relaterede politikker og foranstaltninger. Det var desuden kun Grækenland, Luxembourg og Spanien, der redegjorde grundigt for forbindelsen mellem energiunionens mål og tilpasningen til klimaændringer. Kun fem medlemsstater (Finland, Frankrig, Grækenland, Luxembourg og Portugal) havde gjort tilstrækkeligt gennem deres tilpasningspolitikker og -foranstaltninger til at opfylde deres nationale strategiske mål. De fleste medlemsstater redegjorde ikke i tilstrækkelig grad for deres politikker og foranstaltninger vedrørende vandforvaltning og virkningerne af sæsonbetinget vandknaphed, varme, tørke eller vejrforhold på energiproduktion og afbrydelser i energiforsyningen.

Forhold, der bidrager til reduktion af katastroferisici, bør styrkes i de endelige planer. De fleste medlemsstater indberettede oplysninger om forbindelser mellem de nationale energi- og klimaplaner og deres rammer for katastroferisikostyring, f.eks. vedrørende risikoberedskabsplaner for elsektoren, hensyntagen til cybersikkerhedsrisici og inddragelse af risici for forsyningssikkerheden. Cypern, Estland, Slovakiet og Nederlandene dækkede ikke dette aspekt.

2.1.2 Vedvarende energi

Unionen har alle de nødvendige betingelser for at sikre, at den forbliver en konkurrencedygtig global aktør, og den står i allerede spidsen for verdens

²⁰ <https://unfccc.int/news/cop28-agreement-signals-beginning-of-the-end-of-the-fossil-fuel-era>.

²¹ https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cop26_auv_2f_cover_decision.pdf.

bestræbelser på at udbrede vedvarende energi. Unionen er nu fast besluttet på at øge sit overordnede mål for vedvarende energi til mindst 42,5 % og bestrebe sig på at nå op på 45 % senest i 2030.

Medlemsstaternes ambitionsniveau²² udgør en andel af vedvarende energi på mellem 38,6 % og 39,3 % på EU-plan i 2030. Dette er betydeligt højere end de 32 % i direktivet om vedvarende energi (RED II)²³. Andelen er dog lavere end den bindende andel på 42,5 %, der er fastsat i det reviderede RED II²⁴. Visse medlemsstaters indsats, der går ud over, hvad der kræves, er ikke nok til at kompensere for bidragene fra dem, der ikke har fremlagt planer, eller dem, der ikke lever op til det krævede ambitionsniveau. Som følge heraf er der en ambitionskløft for EU27, og **medlemsstaterne er nødt til at øge deres bidrag i de endelige ajourførte nationale energi- og klimaplaner for i fællesskab at nå EU's bindende 2030-mål for vedvarende energi.**

Der er store forskelle mellem medlemsstaternes bidrag til opfyldelsen af EU's mål for vedvarende energikilder som forelagt, og andelen af vedvarende energikilder, der følger af formlen i bilag II til forvaltningsforordningen²⁵. Kun syv medlemsstater (Danmark, Spanien, Estland, Grækenland, Italien, Litauen og Luxembourg) har indsendt et bidrag, der svarer til eller overstiger det forventede nationale bidrag.

Næsten alle medlemsstater har angivet forløbskurver for vedvarende energiteknologier frem til 2030 og i nogle tilfælde frem til 2040 og 2050, idet mange fokuserer kraftigt på øget udbredelse af vedvarende elproduktion, navnlig i form af vind- og solenergi. Litauen og Estland forventer f.eks. at nå op på 100 % vedvarende energi i deres elsektor i 2030, og Danmark forventer endda at overskride dette med en andel på 117 %. Mange medlemsstater lægger vægt på betydningen af **solenergi** og har planer om at fremme udbredelsen heraf, hovedsagelig i boligsektoren, gennem incitament og forenkede tilladelsesprocedurer. Dette er et vigtigt bidrag til målene i EU's strategi for solenergi²⁶. Kun Portugal har fastsat et vejledende mål på 0,2 GW for udvikling af **havenergi for at bidrage til målet om 1 GW havenergi senest i 2030.**²⁷ Medlemsstaterne opfordres til at medtage de manglende forløbskurver, grundig planlægning og målrettet installeret kapacitet til udbredelse af vedvarende teknologier i de næste 10 år med et perspektiv frem til 2040 i deres endelige nationale energi- og klimaplaner. Dette er særlig vigtigt for vindenergi i forbindelse med målene i handlingsplanen for vindenergi²⁸.

Medlemsstaterne beskriver politikker og foranstaltninger i forskellig grad i deres udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner. Fjernelsen af hindringer for **elkøbsaftaler** er afgørende for at sikre markedsbaseret udbredelse af vedvarende energi. Estland og Spanien sigter f.eks. mod at fremme private investeringer i udbredelsen af vedvarende energi gennem sådanne aftaler.

²² Se bilaget til denne meddelelse.

²³ Direktiv (EU) 2018/2001 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder forud for ændringen ved direktiv (EU) 2023/2413.

²⁴ Direktiv (EU) 2001/2018 om fremme af anvendelsen af energi fra vedvarende energikilder, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/2413 af 18. oktober 2023 om ændring af direktiv (EU) 2018/2001, forordning (EU) 2018/1999 og direktiv 98/70/EF for så vidt angår fremme af energi fra vedvarende energikilder og om ophævelse af Rådets direktiv (EU) 2015/652.

²⁵ Se bilaget til denne meddelelse.

²⁶ COM(2022) 221 final.

²⁷ Europa-Kommissionen, meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget, "Opfyldelse af EU's ambitioner for vedvarende offshoreenergi", COM(2023) 668 af 24. oktober 2023 final.

²⁸ COM(2023) 669 final.

Hvad angår indsatsen for at gøre det lettere at udstede tilladelser til vedvarende energi, har flere medlemsstater medtaget foranstaltninger til at strømline tilladelsesprocedurerne ved at oprette et fælles digitalt kontaktpunkt (f.eks. Cypern), samle individuelle tilladelser i en enkelt tilladelse (f.eks. Nederlandene) og øge tildelingen af ressourcer til de myndigheder, der udsteder tilladelser (f.eks. Finland). **Nogle medlemsstater har endvidere udførlige udkast til planer, der støtter udpegelsen af områder til fremskyndelse af vedvarende energi** (f.eks. Estland, Kroatien, Italien og Portugal). Nogle medlemsstater har også fremlagt oplysninger om kortlægningen for specifikke teknologier (f.eks. vindkraft i Sverige).

Omkring halvdelen af udkastene til planer indeholder mål eller fremskrivninger²⁹ med henblik på at øge andelen af vedvarende energikilder inden for **opvarmning og køling, som klart er i overensstemmelse med den bindende forhøjelse**³⁰. Desuden indeholder kun seks planer passende mål for fjernvarme og fjernkøling, seks fastsætter et mål for **bygninger**, og kun fem indeholder et mål for andelen af vedvarende energi i **industrien**. **Varmepumper** fremhæves i flere planer som det vigtigste bidrag til andelen af vedvarende energikilder inden for opvarmning og køling, mens der er behov for flere oplysninger om, hvordan el- og varme- og kølenet kan integreres. **Geotermiske** energikilder er nævnt i flere udkast til planer i forskellige afsnit, navnlig for opvarmning og køling (f.eks. Frankrig, Tyskland, Ungarn og Slovakiet), men der er ingen væsentlige detaljer om, hvilke foranstaltninger der skal træffes for at anvende dem.

De fleste medlemsstater har forløbskurver for andelen af vedvarende energi inden for transport, mens kun få (f.eks. Tjekkiet og Frankrig) fremlægger oplysninger om forløbet for reduktion af drivhusgasintensiteten inden for transport. Meget få medlemsstater (f.eks. Italien) har tilpasset deres planer til de nye mål, der er fastsat i det reviderede RED II, og ændringerne i målstrukturen.

Der er desuden stadig et stort udforsket potentiale for yderligere at fremme elektrolysekapacitet til vedvarende brint³¹ og relaterede produkter i efterspørgselssektorer, herunder gennem internationale partnerskaber for import af brint i overensstemmelse med målene i REPowerEU-planen. Flere medlemsstater har imidlertid planlagt at tage yderligere skridt på dette område. Tyskland har f.eks. allerede indgået en aftale med Norge om at tillade langsigtet import af vedvarende brint. Danmark, Tyskland, Nederlandene, Spanien og Portugal alene sigter mod at udvikle i alt mellem 38 og 40 GW elektrolysekapacitet for at fremme vedvarende brint.

De fleste medlemsstater nævner ikke udtrykkeligt de nationale foranstaltninger, der sikrer en bæredygtig udnyttelse af bioenergi, og som dækker bæredygtighedskriterierne i det omarbejdede RED II. De fleste af udkastene til planer dækker i deres fremskrivninger efterspørgslen efter **udbud af biomasse** pr. sektor frem til 2030 eller endda frem til 2040 og biomasseudbuddet efter råprodukter og oprindelse. Kun få medlemsstater har imidlertid henvist til kaskadeprikkippet. De fleste udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner omfatter ikke den indenlandske **forsyning af skovbiomasse** til energiformål i 2021-2030 eller den forventede anvendelse af

²⁹ Oplysninger om, hvorvidt og i hvilket omfang de vil anvende overskudsvarme og -kulde til at nå disse mål, og om den rolle, som elektricitet fra vedvarende energikilder spiller i regnskabet, er også uklare.

³⁰ Krav om at øge andelen af vedvarende energi med mindst 0,8 procentpoint som et årligt gennemsnit beregnet for perioden 2021-2025 og med mindst 1,1 procentpoint som et årligt gennemsnit beregnet for perioden 2026-2030 i overensstemmelse med artikel 23 i det reviderede RED II.

³¹ I de fleste udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner manglede der også oplysninger om udvulning af brintproduktionskapacitet og dens klimatilpasningsscenarier, navnlig om vandtilgængelighed.

skovbiomasse til energiproduktion i henhold til den reviderede LULUCF-forordning, navnlig for 2026-2030. Næsten **alle medlemsstater nævner biomethan**, men mindre end halvdelen af medlemsstaterne har kvantificeret de nationale biomethanmål for 2030, hvilket kun udgør ca. 15 mia. m³³². Frankrig præsenterer det hurtigst voksende marked for biomethan med en velfunderet ramme for udvikling af biomethan. Både Italien og Danmark har indberettet mængder på i alt mere end en tredjedel af EU's samlede mængde, hvilket muliggør en yderligere reduktion af importen af fossile gasser senest i 2030.

2.1.3 Energieffektivitet

I Fit for 55-pakken og REPowerEU-planen fastsatte EU et mål om at reducere energiforbruget med 11,7 % senest i 2030 i forhold til fremskrivningerne i EU-referencescenariet fra 2020 som fastsat i det nyligt vedtagne direktiv om energieffektivitet (omarbejdning af energieffektivitetsdirektivet)³³. EU's energiforbrug i 2021 var i forhold til dette nye ambitionsniveau 31,9 % højere end det vejledende mål for primærenergiforbruget i 2030 og 26,9 % højere end det bindende mål for det endelige energiforbrug i 2030.

De fleste medlemsstater indsender nationale bidrag til EU's energieffektivitetsmål for 2030 i deres udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner, men kun en håndfuld medlemsstater foreslår et tilstrækkeligt ambitionsniveau for primærenergiforbruget (dvs. Tyskland og Nederlandene) eller det endelige energiforbrug (f.eks. Estland og Rumænien) eller begge dele (dvs. Tjekkiet, Frankrig, Italien og Litauen) i overensstemmelse med det omarbejdede energieffektivitetsdirektiv.

EU forventes på grundlag af medlemsstaternes indsendte nationale bidrag³⁴ at nå et endeligt energiforbrug på 814,3 Mtoe i 2030, hvilket er lavere end det endelige energiforbrug på 956 Mtoe, der er fastsat i energieffektivitetsdirektivet fra 2018³⁵, men højere end de 763 Mtoe i det omarbejdede energieffektivitetsdirektiv. Dette svarer til en reduktion på 5,8 % i forhold til 2030-fremskrivningerne, hvilket er betydeligt lavere end den reduktion på 11,7 %, der er fastsat i det omarbejdede energieffektivitetsdirektiv. Faldet skyldes hovedsagelig indsatsen i de medlemsstater, der har givet tilsagn om yderligere reduktioner af energiforbruget i 2030. Denne indsats er imidlertid ikke tilstrækkelig til at kompensere for bidragene fra de medlemsstater, der ikke lever op til ambitionsniveauet, eller som ikke har ydet nationale bidrag til energieffektivitet i deres udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner.

Den foreløbige aggregerede vurdering viser, at der er betydelige mangler i opfyldelsen af EU's 2030-mål for energieffektivitet for både primærenergiforbruget og det endelige energiforbrug. For primærenergiforbruget mangler der 75 Mtoe i forhold til EU's vejledende mål for 2030. For det endelige energiforbrug mangler der 53,1 Mtoe i forhold til EU's bindende 2030-mål.

De endelige ajourførte nationale energi- og klimaplaner skal indeholde mere ambitiøse energieffektivitetsbidrag for 2030 og angive klare forløb for reduktion af energiforbruget. Medlemsstaterne skal også gøre sig mere umage for at definere de

³² Formatet for de indberettede tal var ikke sammenhængende og konsekvent med hensyn til biomethan, hvilket ikke giver mulighed for en nøjagtig aggregering.

³³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2023/1791 af 13. september 2023 om energieffektivitet og om ændring af forordning (EU) 2023/955 (EUT L 231 af 20.9.2023, s. 1).

³⁴ Se bilaget til denne meddelelse.

³⁵ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2018/2002 af 11. december 2018 om ændring af direktiv 2012/27/EU om energieffektivitet.

overordnede nationale politikrammer, der ligger til grund for de nationale bidrag, for at kunne fremlægge en troværdig plan for at nå EU's foreslåede ambitionsniveau. Dette gælder især for **gennemførelsen af energispareforpligtelsen**, idet der også skal tages hensyn til den reviderede mængde kumulative energibesparelser i slutanvendelserne, der skal opnås senest i 2030, og den offentlige sektors rolle som forbillede, idet de relevante oplysninger om de planlagte reduktioner af energiforbruget fra alle offentlige organer og renovering af offentlige bygninger specificeres.

Unionens strategi for energieffektivitet er baseret på "**princippet om energieffektivitet først**"³⁶, som gør energieffektivitet til en topprioritet i al politikudformning. Det er vigtigt, at de endelige ajourførte nationale energi- og klimaplaner er mere eksplicite med hensyn til, hvordan medlemsstaterne vil gennemføre dette princip. Princippet om energieffektivitet afspejles på flere politikområder i Cyperns udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner, mens Grækenland, Spanien, Litauen, Luxembourg og Rumænien i det mindste har behandlet princippet på nogle politikområder i deres udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner. Der er ikke desto mere flere udkast til planer, som ikke nævner princippet på nogen måde.

I bygge- og anlægssektoren fastsætter EU's klimaplan og Fit for 55-pakken visionen om at opnå en bygningsmasse uden CO₂-emissioner senest i 2050³⁷. Den nuværende cyklus for ajourføring af de nationale energi- og klimaplaner giver medlemsstaterne **mulighed for at ajourføre deres langsigtede renoveringsstrategier for 2020**³⁸. Den ajourførte ambition bør omfatte fastsættelse af mellemliggende milepæle for 2030 og 2040 og indikatorer såsom det samlede energiforbrug i byggesektoren, drivhusgasemissioner og renoveringsprocenter. Denne ambition bør understøttes af tilstrækkelige politikker, foranstaltninger og finansieringsstøtte under hensyntagen til sektorens kapacitet og de største hindringer.

Kun Cypern, Grækenland, Luxembourg og Nederlandene har indtil videre ajourført ambitionsniveauet i deres langsigtede renoveringsstrategier. Disse lande afspejler også det omarbejdede direktiv om energieffektivitet, det reviderede direktiv om vedvarende energi og det kommende direktiv om bygningers energimæssige ydeevne på en sammenhængende og systematisk måde. Nederlandene øger det ambitionsniveau, der blev fastsat under milepælen for dekarbonisering i 2030 og 2050 for bygninger. Luxembourg og Grækenland fremlægger reviderede energispareambitioner, og Cypern forelægger nye og ajourførte foranstaltninger. De fleste medlemsstater henviser imidlertid kun til de vigtigste aspekter af de langsigtede renoveringsstrategier fra 2020. **Medlemsstaterne skal derfor i deres endelige ajourførte nationale energi- og klimaplaner give en klarere beskrivelse og et kvantitativt skøn over bygningsrelaterede politikker og foranstaltninger med hensyn til finansiering, omkostninger og indvirkning på energi- og emissionsbesparelser.**

³⁶ Artikel 3, stk. 3, litra d), i forordning (EU) 2018/1999 om forvaltning af energiunionen og klimainsatsen og artikel 3 i direktiv (EU) 2023/1791 ("omarbejdning af energieffektivitetsdirektivet").

³⁷ Bygninger tegnede sig for mere end 23 % af drivhusgasemissionerne fra sektorerne under forordningen om indsatsfordeling i 2022 (kilde: direktivet om energieffektivitet). Der er behov for en betydelig renoveringsindsats for at opfylde målene i forordningen om indsatsfordeling og bidrage til klimaneutralitet.

³⁸ Jf. JRC's rapport om vurderingen af de langsigtede renoveringsstrategier for 2020 (<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128067>) og SWD/2022/375, der analyserer de nationale langsigtede renoveringsstrategier for 2020 for alle EU-lande (<https://energy.ec.europa.eu/system/files/2022-12/SWD-Analysis-of-2020-LTRS.PDF>).

2.1.4 Energisikkerhed

De sidste to år har især understreget betydningen af strategisk planlægning for energisikkerhedsdimensionen i energiunionen. Energisikkerheden behandles meget forskelligt i de vurderede udkast til planer, hvilket hindrer en omfattende analyse på EU-plan. De endelige ajourførte nationale energi- og klimaplaner ville drage fordel af at anvende mere harmoniserede indikatorer, som det også fremgår af den vejledning, som Kommissionen udsendte i december 2022³⁹.

Naturgas tegnede sig stadig for 24 % af EU's primære energimiks i 2021⁴⁰. Rusland var tidligere EU's største gasleverandør og tegnede sig for ca. 45 % af EU's import i 2021. Efter sin invasionskrig mod Ukraine tegnede Rusland sig for 15 % eller 32 mia. m³ af EU's samlede gasimport i de første ti måneder af 2023⁴¹. **På grundlag af udkastene til ajourførte planer forventes den nationale gasproduktion at stige** i Kroatien, Italien og Slovakiet. Disse lande har desuden sammen med Rumænien planer om at øge den underjordiske gaslagringskapacitet eller gassammenkoblinger, hvilket vil styrke EU's gasforsyningssikkerhed.

Det er kun visse medlemsstater, der giver tilstrækkelige oplysninger i deres planer til at sikre en diversificeret portefølje af gasleverandører (f.eks. Finland, Italien og Portugal), selv om de i flere tilfælde har fastsat høje ambitioner for udviklingen af vedvarende og kulstoffattige gasser (f.eks. Danmark, Frankrig og Italien for biomethan). Med hensyn til risiko- og kriseberedskab i gassektoren bemærker Kommissionen, at **nogle medlemsstater i skrivende stund er forsinkede med at forelægge deres fælles og nationale risikovurderinger, deres forebyggende handlingsplaner og deres nødplaner, og opfordrer dem til at forelægge deres planer så hurtigt som muligt**⁴².

Med hensyn til **elforsyning** skal de fleste medlemsstater præcisere og håndtere virkningen af den gradvise udskiftning af fossilt fyrede kraftværker (hovedsagelig kul og gas) med vedvarende energikilder (hovedsagelig vind- og solenergi) i deres endelige ajourførte planer, navnlig med hensyn til stabiliteten i deres elsystem, herunder indvirkningen på sammenkoblede medlemsstater. Desuden **tager de fleste medlemsstater fat på elproduktionssiden, men kun få foretager en tilstrækkelig vurdering af efterspørgselssiden**. Flexibilitetsløsninger såsom energilagring og efterspørgselsreaktion er afgørende for at integrere variable vedvarende energikilder i energisystemet. Det er positivt, at nogle medlemsstater, f.eks. Spanien, har udfærdiget klare køreplaner og mål for energilagring.

Kernekraft spiller en central rolle i visse medlemsstater med hensyn til at opfylde dekarboniseringsmålene og opnå energisikkerhed. Tolv medlemsstater anvender i øjeblikket kerneenergi til at producere kulstoffattig elektricitet med en samlet installeret

³⁹ Mål og fremskrivninger for bl.a. indikatorer for afhængigheden af energiimport fra tredjelande, olie- og gasforbrug og -produktion, efterspørgsel efter elektricitet, gas- og energilagringskapacitet, opfyldelse af N-1-kriteriet, den forventede ikke-forsynede energi og tabte belastningsforventninger.

⁴⁰ Europa-Kommissionen, Generaldirektoratet for Energi, EU Energy in figures — Statistical pocketbook 2023, Den Europæiske Unions Publikationskontor, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2833/502436>.

⁴¹ Data fra ENER-cheføkonom.

⁴² Der er på nuværende tidspunkt 5 nationale risikovurderinger (Bulgarien, Frankrig, Kroatien, Letland, Slovakiet) og 1 fælles risikovurdering (for den nordøstlige regionale risikogruppe), som stadig ikke er blevet forelagt, idet de skulle foreligge den 1. oktober 2022, og det samme gælder 6 forebyggende handlingsplaner (Bulgarien, Tyskland, Kroatien, Ungarn, Litauen, Nederlandene) og 4 nødplaner (Bulgarien, Kroatien, Litauen og Nederlandene), idet de skulle foreligge senest den 1. marts 2023.

kapacitet på 97 GWe⁴³. Ifølge udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner overvejer eller planlægger ni medlemsstater at forlænge deres eksisterende anlægs levetid, og 11 medlemsstater overvejer at indføre ny kernekraft. Ti medlemsstater udtrykker også potentiel interesse i at anvende teknologi baseret på små modulære reaktorer for at støtte stabiliteten og prisoverkommeligheden af deres energimiks.

Med hensyn til forsyningssikkerhed har Tjekkiet, Finland og Slovakiet for at diversificere den nukleare forsyningskæde sikret alternative forsyninger af nukleart brændsel og i væsentlig grad reduceret deres afhængighed af Rusland med hensyn til levering af nukleart brændsel og tjenester i brændselskredsløbet.

Olie er fortsat den vigtigste energikilde i EU og tegnede sig for 34 % af det primære energimiks i 2021. **Oliens andel af EU's energimiks forventes at falde moderat i 2030 og mere drastisk i 2040.** Kun få planer (f.eks. Frankrig) indeholder prognoser for det nationale olieforbrug inden 2030, og kun få vurderer, om olieinfrastrukturen efter 2030 (havne, raffinaderier, rørledninger og olielagre) er tilstrækkelige til at imødegå den forventede ændring i olieefterspørgslen som følge af dekarbonisering.

Selv om flere medlemsstater karakteriserer digitalisering som en katalysator for integration af vedvarende energi i nettet, vil **cybersikkerhed** være et centralt krav for et sikkert og robust energisystem. Det er derfor positivt, at flere medlemsstater (f.eks. Spanien) har medtaget passende henvisninger til NIS 2-direktivet⁴⁴ i deres udkast til ajourførte planer eller endog påtænkt yderligere foranstaltninger.

2.1.5 Det indre energimarked

EU's højere mål for vedvarende energi og behovet for at sætte forbrugerne i stand til hurtigt at udnytte de fordele, det bibringer, vil gøre **fuldførelsen af et integreret EU-energimarked til et afgørende aktiv.** Det momentum, der udøves for at fremskynde integrationen af energisystemet⁴⁵, og de forpligtelser, der er nedfældet i elektricitetsdirektivet (EU) 2019/944⁴⁶ og for nylig det reviderede RED II⁴⁷, vil gøre det nødvendigt for medlemsstaterne at indføre forsvarlige politikker og sikre udbredelsen af fleksibilitetskilder såsom efterspørgselsreaktion og lagring. Fuld og uhindret markedsadgang til disse tjenester skal ledsages af gennemførelsesprojekter og klare lovgivningsmæssige rammer.

Flere udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner omfatter strategier til at fjerne de resterende prisforvridninger og overvinde markedshindringer for at fremme deltagelse af nye markedsdeltagere uden diskrimination og tage højde for forskellige fleksibilitetskilder på energimarkederne. De fleste udkast til ajourførte planer fremhæver navnlig vigtige foranstaltninger til at øge fleksibiliteten gennem indførelse af efterspørgselsreaktion, intelligente net og aggregatorer. Et eksempel herpå er Grækenland, hvor indførelsen af energilagring er medtaget i udkastet til planen. I Danmark og Portugal

⁴³ I 2021 blev 25,4 % af al elektricitet, der blev fremstillet i EU, produceret på atomkraftværker (Eurostat).

⁴⁴ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2022/2555 af 14. december 2022 om foranstaltninger til sikring af et højt fælles cybersikkerhedsniveau i hele Unionen, om ændring af forordning (EU) nr. 910/2014 og direktiv (EU) 2018/1972 og om ophævelse af direktiv (EU) 2016/1148 (NIS 2-direktivet).

⁴⁵ COM(2020) 299 final.

⁴⁶ Elektricitetsdirektivet (EU) 2019/944 indeholder forpligtelser for medlemsstaterne til at muliggøre fuld og gnidningsløs adgang til markedet for fleksibilitetstjenester, efterspørgselsreaktion og lagring med solide gunstige lovgivningsmæssige rammer.

⁴⁷ Artikel 20a i direktiv (EU) 2018/2001 som ændret ("revideret RED II").

har de foreslåede foranstaltninger til formål at fremme intelligent opladning af elektriske køretøjer. Sverige har også fastsat klare nationale mål for fleksibilitetsløsninger. **Flere medlemsstater karakteriserer i deres udkast til planer digitalisering som en katalysator for yderligere integration af vedvarende energi og udbygning af nettet.**

Der mangler ikke desto mindre stadig klare nationale mål for energisystemets fleksibilitet i de fleste medlemsstaters ajourførte planer. Når de medtages, varierer de nationale målsætninger med hensyn til tilpasningsevne og målbarhed. Selv om mange medlemsstater i deres planer har fastsat foranstaltninger til at overvinde markedshindringer, mangler nogle stadig klare mål og tidsfrister for deres målsætninger, navnlig den tidsramme, inden for hvilken deres elektricitetsmarked vil være fuldt ud konkurrencedygtigt og liberaliseret. Der er også behov for specifikke foranstaltninger til udrulning af aggregerings- og fleksibilitetstjenester, der indkøbes af transmissionssystemoperatører (TSO'er) og distributionssystemoperatører (DSO'er).

For at sætte de europæiske borgere i centrum for disse strukturelle ændringer er det vigtigt at styrke forbrugernes stilling og fremme deres rolle i omstillingen til ren energi. Litauiske DSO'er arbejder navnlig for en befordrende ramme for aktive kunder⁴⁸, og Luxembourg er i færd med at oprette en energidataplatform, der skal ledsage en reel forbrugerdeltagelse på energimarkedet. De fleste udkast til ajourførte planer mangler imidlertid tilstrækkelige detaljer (virkninger og kvantitative mål) om foranstaltninger til fremme af egetforbrug og en befordrende ramme for udvikling af VE-fællesskaber og energideling samt udbredelse af teknologiske innovationer for at gøre energianvendelsen mere effektiv.

I lyset af den seneste energikrise skal det indre energimarked yde tilstrækkelig beskyttelse til sårbare forbrugere og husholdninger⁴⁹. Alle endelige ajourførte planer skal derfor omfatte en intensivering af indsatsen på dette område. De fleste medlemsstater mangler stadig en klar definition af energifattigdom eller bør foretage en korrekt vurdering af antallet af husstande, der er ramt af energifattigdom, og fastsætte et mål, når det viser sig nødvendigt, for at reducere antallet af husstande, der er ramt af energifattigdom. Flere eksempler på god praksis kan fremhæves i udkastene til planer såsom definitionen af energifattigdom, der er fastsat ved lov i Frankrig, eller det arbejde, der foregår i Slovakiet med at udvikle en metode til at definere energifattigdom.

De fleste nationale energi- og klimaplaner mangler stadig strukturelle politikker og foranstaltninger til at afhjælpe energifattigdom, navnlig energieffektivitets- og dekarboniseringsforanstaltninger til støtte for sårbare grupper og finansieringskilder, herunder fra Den Sociale Klimafond.

Robuste og tilstrækkelige sammenkoblinger er en forudsætning for at styrke det europæiske energisystems modstandsdygtighed og integration. Den europæiske ramme har i denne sammenhæng vist sig at være gavnlig, og medlemsstaterne har gjort

⁴⁸ I henhold til artikel 2 i direktiv (EU) 2019/944 er en "aktiv kunde" en slutkunde eller en gruppe af slutkunder, som handler i fællesskab, og som forbruger eller lagrer elektricitet, der er produceret på dennes eget område, der befinder sig inden for afgrænsede skel, eller, hvis en medlemsstat tillader det, på andre områder, eller der sælger egenproduceret elektricitet eller deltager i fleksibilitetsordninger eller energieffektivitetsordninger, forudsat at disse aktiviteter ikke udgør dennes primære forretnings- eller erhvervsmæssige virksomhed.

⁴⁹ Ca. 40 millioner europæere i alle medlemsstater svarende til 9,3 % af Unionens befolkning var ude af stand til at holde deres hjem tilstrækkeligt varme i 2022, hvilket er en kraftig stigning i forhold til 2021, hvor 6,9 % af befolkningen befandt sig i samme situation. Andelen er mere end fordoblet for personer i de lavere indkomstkategorier.

gode fremskridt med hensyn til at øge den grænseoverskridende kapacitet⁵⁰. **I udkastene til planer anerkender alle medlemsstater betydningen af at nå eller opretholde elsammenkoblingsmålet på 15 %.**

Med hensyn til grænseoverskridende regionalt samarbejde er der ud af 40 krævede aftaler kun otte bilaterale aftaler om gasforsynings sikkerhed mellem nabomedlemsstater blevet undertegnet og medtaget i de vurderede udkast til planer, hvilket afspejler en strukturel sårbarhed i EU's forsyningsarkitektur⁵¹. Udkastet til ajourførte planer mangler nærmere oplysninger om status for sådanne aftaler, og de berørte medlemsstater opfordres til at fortsætte deres bestræbelser på at videreføre disse forhandlinger.

Fremskridt med hensyn til at færdiggøre flere projekter af fælles interesse nævnes i de fleste udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner. Der er dog stadig behov for en betydelig indsats for at opnå og opretholde sammenkoblingsniveauet i lyset af 2030-målene. Nogle medlemsstater (f.eks. Kroatien, Danmark, Finland, Ungarn, Luxembourg, Nederlandene, Slovakiet og Slovenien) har allerede nået eller overgået EU-målet. Andre forpligter sig i deres udkast til planer til at udvikle sammenkoblinger med nabolande ved at investere i ny transmissionskapacitet og samkøringslinjer, navnlig i regioner, der historisk set har været afhængige af en enkelt leverandør, og som nu sigter mod at forbedre diversificeringen. Nogle medlemsstater (f.eks. Estland, Finland, Italien og Portugal) planlægger desuden at diversificere deres energimiks ved at gennemføre **fælles brintinfrastrukturprojekter**.

2.1.6 Forskning, innovation, konkurrenceevne og færdigheder

Det er mere end nogensinde før afgørende at intensivere indsatsen inden for forskning, innovation og konkurrenceevne i alle medlemsstater for at opfylde EU's klima- og energimål for 2030 og sikre en modstandsdygtig, cirkulær og dekarboniseret europæisk økonomi. Dette kræver attraktive økonomiske muligheder for industrien og virksomhederne i et forenklet lovgivningsmiljø og skabelse af fremtidssikrede job. De endelige ajourførte nationale energi- og klimaplaner kunne derfor drage fordel af et stærkere fokus på denne dimension af vores energiunion.

De fleste medlemsstater opregner i deres udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner **nationale strategier og foranstaltninger til støtte for forskning, innovation og konkurrenceevne**. Langt størstedelen mangler imidlertid målsætninger og finansieringsmål, der fastsætter specifikke veje frem til 2030 og 2050 med henblik på at fremskynde udbredelsen af specifikke rene energiteknologier og fremme omstillingen til en cirkulær nulemissionsøkonomi. For alle andre lande end Danmark, Tyskland, Estland, Frankrig og Litauen mangler udkastet til ajourførte planer specifikke foranstaltninger, der skal bidrage til at opskalere produktionen af rene energiteknologier, udstyr og komponenter og sikre modstandsdygtigheden i medlemsstaternes forsyningskæder.

Det er også bydende nødvendigt at undersøge, hvordan energi og klima på nationalt plan kan bidrage til at skabe **forenklede lovgivningsmæssige rammer for at tiltrække**

⁵⁰ Arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene. Vurdering af fremskridtene hen imod målene for energiunionen og klimaindsatsen, der ledsager dokumentet rapport fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Status over energiunionen 2023 (i henhold til forordning (EU) 2018/1999 om forvaltning af energiunionen og klimaindsatsen) (SWD/2023/646 final).

⁵¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=COM%3A2023%3A572%3AFIN&qid=1696502521767>.

investeringer i rene teknologier og lette deres udbredelse i hele det indre marked. Det er vigtigt at bemærke, at Unionen og medlemsstaterne også er nødt til at arbejde sammen for at sikre, at energi- og klimaomstillingen, der indebærer en udfasning af fossil energi, omfatter alternativer til ren energi til overkommelige priser. De nationale energi- og klimaplaner er vigtige redskaber, der skal sikre, at der f.eks. med behovet for betydelige investeringer i elnettet forud for 2030 finder en dialog sted om reformer og andre foranstaltninger, der skal sikre, at virksomheder og husholdninger har adgang til ren energi til overkommelige priser. Kommissionen har til hensigt sammen med medlemsstaterne at anvende den iterative proces på deres nationale energi- og klimaplaner for at begynde at behandle disse spørgsmål.

De fleste planer rapporterer om **regionalt samarbejde inden for forskning og innovation** under Horisont Europa og den strategiske energiteknologiplan, men fastsætter ikke målbare mål, der skal nås gennem fælles projekter. Der er dog en række gode eksempler, herunder Danmarks planer om at undersøge samarbejdet om CCS/CCU'er med de nordiske lande, samarbejde mellem Spanien og Portugal om et fælles forskningscenter for energilagring og Luxembourgs plan om at samarbejde med de andre Benelux-lande om forskning og innovation inden for brint.

Generelt mangler medlemsstaternes udkast til ajourførte planer foranstaltninger og finansiering til gennemførelse af **EU's handlingsplan for digitalisering af energisystemet**⁵². Der er ikke desto mindre positive eksempler såsom Italiens planer for cybersikkerhedsforskning i elsektoren, Slovakiet og Tjekkiet projekt af fælles interesse ("ACON Smart Grids") om digitalisering af distributionssystemet og Portugals foranstaltninger til udbredelse af intelligente målere og udvikling af intelligente net.

Det bliver stadig vigtigere at afhjælpe manglen på kvalificeret arbejdskraft i forbindelse med omstillingen til ren energi som bemærket i flere af Kommissionens initiativer, herunder pagten for færdigheder og forslaget til en retsakt om nettonulindustri med dens akademier for færdigheder. Flere medlemsstater såsom Danmark, Spanien, Estland, Portugal og Slovakiet identificerer klart de sektorer, hvor der skal fokuseres på omskoling/opkvalificering. De fleste medlemsstater har imidlertid ikke fremlagt mål eller foranstaltninger med øremærkede midler til at afhjælpe de kvalifikationskløfter, der er konstateret i strategiske sektorer.

2.2 Investeringer med henblik på en konkurrencedygtig europæisk grøn pagt

Omend de offentlige midler forventes at være begrænsede, **skal investeringerne øges** betydeligt for at nå de ambitiøse 2030-mål. I sin strategiske fremsynsrapport 2023⁵³ anslog Kommissionen, at der er behov for **yderligere 620 mia. EUR i årlige investeringer** for at nå målene i den europæiske grønne pagt og REPowerEU⁵⁴.

De fleste medlemsstaters udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner indeholder ikke noget **overblik over de forventede samlede investeringer, der er nødvendige for perioden 2020-2030**. Ni medlemsstater (Cypern, Spanien, Frankrig, Ungarn, Italien, Litauen, Luxembourg, Nederlandene og Rumænien) har i det mindste et delvist skøn over investeringsbehovene. Ingen medlemsstat giver et skøn over forskellen mellem disse behov og de tilgængelige finansieringskilder. Flere medlemsstater rapporterer dog om

⁵² COM(2022) 552 final.

⁵³ COM(2023) 376 final.

⁵⁴ COM(2023) 376 final; baseret på SWD(2023) 68 final og COM(2022) 438 final. Forordningen om nettonulindustri kræver desuden i alt 92 mia. EUR i perioden 2023-2030.

energirelaterede investeringsbehov i bygge-, industri- og transportsektorerne. Kun få rapporterer om forventede investeringsbehov i landbrugssektoren for at hjælpe landbrugerne med at udarbejde bæredygtige forretningsmodeller. **Samlet set giver de oplysninger, som medlemsstaterne fremlægger i de nuværende udkast til ajourførte nationale energi- og klimaplaner, ikke mulighed for at aggregere investeringsbehovene på EU-plan.**

Solide skøn over investeringsbehov og deres makroøkonomiske virkninger er blevet endnu vigtigere i forbindelse med den foreslåede reform af EU's regler for økonomisk styring, hvor de nationale mellemfristede planer for finans- og strukturpolitiske tiltag i Kommissionens forslag skal være i overensstemmelse med de ajourførte nationale energi- og klimaplaner.

De nationale energi- og klimaplaner giver mulighed for at undersøge, hvordan de lovgivningsmæssige rammer kan forbedres for at tiltrække private investeringer, og for at overveje, hvordan offentlige midler (nationale finansieringskilder og EU-finansieringskilder) kan anvendes til at mobilisere private investeringer. Dette omfatter, hvordan medlemsstaterne vil anvende genopretnings- og resiliensfaciliteten, samhørighedspolitikken (herunder Fonden for Retfærdig Omstilling), den fælles landbrugspolitik og innovations- og moderniseringsfonden til at støtte målene i de nationale energi- og klimaplaner. Der vil desuden blive genereret betydelige indtægter fra auktionering af EU ETS-kvoter, som også bør støtte klimaomstillingen.

Oplysningerne om finansieringskilderne skal suppleres yderligere i de endelige ajourførte planer, da kun få medlemsstater giver oplysninger om typen af kilder (offentlige eller private, EU eller nationale). Det er i øvrigt kun visse medlemsstater, der udtrykkeligt beskæftiger sig med spørgsmålet om at tiltrække private investeringer. Bemærkelsesværdige undtagelser er Estland og Italien, der omfatter foranstaltninger til støtte for udvikling af venturekapital, Luxembourg, der planlægger at anvende offentlige midler til at mobilisere private investeringer, og Finlands testplatforme og innovationsøkosystemer.

Det er afgørende, at medlemsstaterne **i deres endelige ajourførte planer fuldt ud afspejler** de energi- og klimareformer og -investeringer, der indgår i andre relevante EU-finansieringsinstrumenter, navnlig de **nationale genopretnings- og resiliensplaner, herunder REPowerEU-kapitlerne.** De 27 reviderede genopretnings- og resiliensplaner og 23 REPowerEU-kapitler vil støtte investeringer og reformer på tværs af energiunionens dimensioner, f.eks. ved at afsætte mere end 46 mia. EUR til bygningsrenovation med henblik på fremme af energieffektivitet ud over 66 mia. EUR i de oprindelige genopretnings- og resiliensplaner. Andre eksempler omfatter ajourføringen af mere end 3 000 km lange transmissions- og distributionsnetlinjer og mere end 2,5 mia. EUR i investeringer i produktion af vedvarende brint.

Medlemsstaterne bør overveje, om de i forbindelse med færdiggørelsen og/eller gennemførelsen af de nationale energi- og klimaplaner også kan drage fordel af instrumentet for teknisk støtte, som kan yde skræddersyet ekspertise og kapacitet til at støtte gennemførelsen af politikker og foranstaltninger i de nationale energi- og klimaplaner, også med henblik på at identificere og mobilisere de vigtigste finansieringskilder.

2.3 Retfærdig omstilling

Det er afgørende at sikre en retfærdig klima- og energiomstilling for at sikre, at fordelene ved denne proces deles på en retfærdig måde, samtidig med at de negative virkninger afbødes. Dette er nødvendigt for at sikre varig støtte fra offentligheden til at gennemføre de ambitiøse reformer, der vil påvirke alle områder af økonomien.

Medlemsstaterne har indtil videre kun fremlagt en delvis vurdering af de socioøkonomiske virkninger af klima- og energiomstillingen for enkeltpersoner, husholdninger og virksomheder. Omstillingspolitikernes og -foranstaltningernes indvirkning på indkomstfordeling, jobskabelse, -omstilling og -nedlæggelse samt energifattigdom drøftes sjældent i udkastene til planer. Samlet set omfatter disse ikke en passende kvantitativ analyse, og de tager ikke i tilstrækkelig grad hensyn til de fordelingsmæssige virkninger for de forskellige befolkningsgrupper. Desuden indeholder ingen af planerne tilstrækkelige oplysninger til udarbejdelsen af de fremtidige sociale klimaplaner og om, hvordan der opnås sammenhæng mellem de to planer.

Analysen af planerne viser, at de fleste mangler et omfattende sæt målrettede politikker til håndtering af de sociale og beskæftigelsesmæssige virkninger af omstillingen. De politikker, der er medtaget, er for det meste ufuldstændige og omfatter tit kun håndtering af de negative virkninger af omstillingen i kul- og kulstofintensive regioner. De fleste planer fremhæver kun delvist synergierne mellem de forskellige instrumenter og fonde, der støtter den retfærdige omstilling, herunder Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO), som er betinget af en effektiv gennemførelse af omstillingen.

Syv medlemsstater (Kroatien, Frankrig, Tyskland, Grækenland, Ungarn, Italien og Slovakiet) har udsat udfasningen af fossile brændstoffer, mens fire medlemsstater (Cypern, Estland, Finland og Rumænien) ikke henviser til deres tilsagn om en sådan udfasning i deres vedtagne territoriale planer for retfærdig omstilling. I nogle tilfælde er det ikke klart, hvordan dette vil påvirke de planlagte foranstaltninger.

Medlemsstaterne opfordres derfor til at fremme udviklingen af omfattende nationale strategier for retfærdig omstilling understøttet af dokumentation i deres endelige nationale energi- og klimaplaner. Medlemsstaterne bør også fremlægge yderligere oplysninger om politikker for retfærdig omstilling, herunder navnlig foranstaltninger, der allerede er rapporteret i forbindelse med den første overvågning af Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet⁵⁵.

Forskning viser, at klima- og energiomstillingen påvirker kvinder anderledes end mænd: Kvinder er underrepræsenteret i sektorer, der forventes at drage fordel af omstillingen (grønne job), og de er mere tilbøjelige til at opleve transport- og energifattigdom. De kan dog også være drivkraften bag omstillingen på grund af

⁵⁵ Som anført i nøglebudskaberne til Rådet fra EMCO's og SPC's gennemgang af gennemførelsen af Rådets henstilling om sikring af en retfærdig omstilling til klimaneutralitet <https://www.consilium.europa.eu/da/meetings/epsco/2023/11/27-28/>. Overvågningen, der blev afsluttet i oktober 2023, fokuserede navnlig på: i) aktiv støtte til beskæftigelse af høj kvalitet i forbindelse med den grønne omstilling, ii) skatte- og socialsikringsystemer i forbindelse med den grønne omstilling og iii) horisontale bestemmelser (en tilgang, der omfatter hele samfundet, evidensbaseret politikudformning, optimal anvendelse af finansiering).

adfærdsforskelle med hensyn til energiforbrug og drivhusgasemissioner⁵⁶. Det er derfor vigtigt at styrke kønsaspektet i den retfærdige omstilling i de nationale energi- og klimaplaner. **Kun fire planer vedrører ligestilling mellem kønnene i energipolitikken og omfatter relaterede forpligtelser og foranstaltninger** (Tjekkiet, Spanien, Malta og Portugal). Tre af disse omfattede også forpligtelser (Tjekkiet, Spanien og Malta), og kun Spanien havde specifikke politikker⁵⁷.

2.4 En omfattende plan for alle med offentlig deltagelse, lokale og regionale aktører og det grænseoverskridende regionale samarbejdes rolle

Forvaltningsforordningen⁵⁸ og medlemsstaternes forpligtelser i henhold til Århuskonventionen⁵⁹ kræver tidlig og inklusiv offentlig deltagelse i udarbejdelsen af de nationale energi- og klimaplaner, herunder udkastene til planer.

De fleste medlemsstater har afholdt høringer af offentligheden omkring udkast til planer, **men kvaliteten af høringsprocesserne varierer**, og mange dækkede ikke alle ovennævnte forpligtelser. Planerne indeholder navnlig få oplysninger om de kommunikationskanaler, der anvendes til at nå ud til offentligheden, og om de metoder, der anvendes til at inddrage en bred vifte af interessegrupper, herunder arbejdsmarkedets parter⁶⁰ og almindelige borgere. Mange planer mangler rimelige tidsrammer, hvor offentligheden har mulighed for at give udtryk for deres synspunkter.

De fleste udkast til planer indeholder ikke en **sammenfatning af offentlighedens synspunkter, og hvordan de blev inddraget**. Desuden var de oplysninger, der blev givet til offentligheden, og oplysninger om, hvordan høringerne bidrog til det endelige indhold af udkastene til planer, ikke særlig omfattende. Nogle få medlemsstater (Danmark, Spanien, Finland, Frankrig, Slovakiet og Sverige) oplyser, at de har gennemført brede offentlige høringer om de vigtigste nationale politikker, der indgår i udkastet til den ajourførte plan, men ikke om udkastet til planen som helhed. Litauen er til gengæld et godt eksempel på at sikre offentlig deltagelse under udarbejdelsen af udkastet til den nationale energi- og klimaplan.

De lokale og regionale myndigheder er vigtige for gennemførelsen af energi- og klimapolitikkerne. Meget få medlemsstater fremlægger imidlertid konkret dokumentation for, hvordan de inddrager dem i udarbejdelsen af udkastet til den ajourførte nationale energi- og klimaplan, og endnu færre tager udgangspunkt i en veludformet dialog på flere niveauer i forbindelse med denne proces.

⁵⁶ Ifølge en undersøgelse gennemført af EIGE vælger en større andel af kvinder end mænd miljøvenlige muligheder såsom genanvendelse, vedvarende energi og miljøvenlige produkter. Desuden har mænd et større CO₂-fodaftryk på grund af fritidsaktiviteter end kvinder. Se EIGE, (2023) Gender Equality Index 2023. Towards a green transition in transport and energy, Den Europæiske Unions Publikationskontor.

⁵⁷ Til sammenligning henviste 10 nationale energi- og klimaplaner til ligestilling mellem kønnene i 2020.

⁵⁸ Artikel 10 i forordning (EU) 2018/1999 om forvaltning af energiunionen og klimaindsatsen.

⁵⁹ Konventionen om adgang til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet — Erklæringer. EUT L 124 af 17.5.2005, s. 4.

⁶⁰ I henhold til betragtning 28 i forordning (EU) 2018/1999 om forvaltning af energiunionen og klimaindsatsen og Rådets henstilling af 12. juni 2023 om styrkelse af den sociale dialog i Den Europæiske Union.

Kun få medlemsstater nævner den styrende rolle og den virkning, som det regionale samarbejde har, samt det arbejde, der udføres inden for rammerne af grupperne på højt plan⁶¹. Tilsvarende er det kun få medlemsstater, der nævner muligheden for at anvende samarbejdsmekanismerne baseret på vedvarende energi til at opfylde deres nationale bidrag til vedvarende energi. Som gode eksempler kan fremhæves Luxembourg, som deltager i finansieringsmekanismen for vedvarende energi, Estlands fælles projekter for offshore- og onshorevindenergi, der ansøgte om støtte under Connecting Europe-faciliteten, og aftalen mellem Danmark og Tyskland om at udvikle Bornholms energiø som et fælles projekt for vedvarende energi i henhold til artikel 9 i RED II.

3 VURDERING AF FREMSKRIDT I HENHOLD TIL DEN EUROPÆISKE KLIMALOV

I statusrapporten om klimaindsatsen⁶² er der allerede foretaget en vurdering af Unionens og de nationale foranstaltninger i forhold til 2050-målene samt fremskridtene med hensyn til tilpasning på EU-plan. Klimaneutralitet drøftes kort her og også i afsnit 2 i dette dokument på grundlag af de nye oplysninger i udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner. Fremskridtene med hensyn til tilpasning på nationalt plan analyseres her og i et særligt arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene⁶³. Henstillingerne om målene om klimaneutralitet og tilpasning er baseret på disse vurderinger.

Drivhusgasemissionerne falder fortsat støt, hvilket fremgår af de seneste data, og der er opmuntrende tegn på konkrete tiltag. Vurderingen viser imidlertid, at fremskridtene hen imod EU's mål om klimaneutralitet forekommer utilstrækkelige.

Vurderingen af medlemsstaternes fremskridt med hensyn til tilpasning viser, at der i stigende grad lægges vægt på tilpasning og behovet for øget modstandsdygtighed på den politiske dagsorden. Dette svarer imidlertid ikke til politisk parathed.

Der er fortsat betydelige mangler, som udsætter medlemsstaterne for klimarisici, der overstiger tilpasningsevnen, øger sårbarheden og bringer modstandsdygtigheden i fare.

De fleste medlemsstater har foretaget klimarisikovurderinger: 14 har for nylig ajourført deres risikovurderinger, og andre medlemsstater forventes at gøre det i fremtiden. Omfattende og solide klimarisikovurderinger i mere end fem sektorer er imidlertid en undtagelse snarere end en regel. Alle medlemsstater har vedtaget nationale tilpasningsstrategier eller -planer, og mange er blevet revideret for nylig eller er i færd med at blive revideret. Forvaltningsstrukturer og -mekanismer varierer fra medlemsstat til medlemsstat med en høj grad af mangfoldighed i de institutionelle ordninger og nogle synlige huller i den udtrykkelige tilpasning til miljøforvaltningsmekanismerne. Der er sjældent passende mekanismer til tværministeriel koordinering af tilpasningen. Otte medlemsstater har indlejret tilpasningspolitiske elementer i de nationale retlige rammer.

Der er gjort visse fremskridt med gennemførelsen af tilpasningsforanstaltninger, men der er stadig mangler i vurderingen af investeringsbehovene, og landene mangler

⁶¹ Kommissionen har nedsat fire grupper på højt plan, der skal yde strategisk styring og politisk vejledning om regulerings- og infrastrukturudvikling og overvåge fremskridtene med projekter af fælles interesse i prioriterede regioner. De er eksempelvis: Energisamarbejdet i Nordsøen (NSEC), sammenkoblinger for Sydvesteuropa, planen for sammenkobling af det baltiske energimarked og energikonnectivitet i Central- og Sydøsteuropa (CESEC).

⁶² Statusrapport om klimaindsatsen 2023 (COM(2023) 653 final).

⁶³ Vurdering af fremskridtene med klimatilpasning i de enkelte medlemsstater i henhold til den europæiske klimalov (SWD(2023) 932).

øremærkede budgetter. Inddragelsen af naturbaserede løsninger i sektorstrategier og -planer er begrænset, hvilket hæmmer deres systemiske anvendelse. Vurderingen af tilpasningsforanstaltningernes indvirkning på reduktionen af sårbarheder og risici er begrænset, da denne opgave fortsat er begrebsmæssigt og praktisk udfordrende. Der er endnu ikke etableret overvågnings-, rapporterings- og evalueringsmekanismer i flere medlemsstater. Det er fortsat uklart, hvor langt man er nået med tilpasningsevnen. Blandt de tværgående grundforudsætninger er der behov for at øge den finansielle støtte og opbygge administrative kompetencer, også med henblik på at undgå dårlig tilpasning.

Der findes gode eksempler blandt medlemsstaterne for hvert element i tilpasningspolitikcyklussen og for konkrete strukturer, tilgange og politikker. Disse bør udnyttes for at fremskynde beredskabet over for klimarelaterede virkninger. Fysisk planlægning og planlagte omfordelinger kan være blandt de udfordringer, som det rent politisk anses for at være politisk sværest at håndtere, og gode indikatorer er blandt de teknisk udfordrende hindringer, men selv i disse tilfælde er der initiativer, der kan og skal bygges videre på.

Disse resultater vil sammen med den kommende europæiske klimarisikovurdering danne grundlag for Kommissionens meddelelse om styring af klimarisici i EU, som efter planen skal vedtages i marts 2024.

4 KONKLUSION OG NÆSTE SKRIDT — HEN IMOD DE ENDELIGE AJOURFØRTE NATIONALE PLANER

Den samlede vurdering og analyse af udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner er generelt positiv. Udkastene til ajourførte nationale energi- og klimaplaner viser medlemsstaternes faste vilje til at arbejde på grundlag af fornuftige energi- og klimaplanlægnings- og overvågningsprocesser og deres vilje til at intensivere indsatsen på nationalt og regionalt plan, hvilket er nødvendigt for at opfylde de aftalte politiske mål i energi- og klimadagsordenen.

Vurderingen peger imidlertid også på flere mangler, både med hensyn til at opretholde EU's overordnede ambition og med hensyn til at opfylde de specifikke krav, der er fastsat i EU-lovgivningen. Dette er et alvorligt problem og et spørgsmål om troværdighed for mange medlemsstater.

Kommissionen forventer derfor, at medlemsstaterne tager behørigt hensyn til henstillingerne, når de færdiggør deres ajourførte integrerede planer, og opfordrer indtrængende de medlemsstater, hvis udkast til ajourførte planer endnu ikke er afsluttet, til at forelægge dem hurtigst muligt.

Kommissionen er rede til at støtte medlemsstaterne i omstillingen til klimaneutralitet, til at opnå større energiafhængighed, til at tilpasse sig klimaændringerne og fortsætte med at fremskynde udrulningen af "no regret"-løsninger, navnlig teknologier til energieffektivitet og vedvarende energi. Kommissionen er parat til at yde støtte til fremme og finansiering af rene teknologier og bidrage til at udløse private investeringer, herunder i en kvalificeret arbejdsstyrke. Det vil være afgørende at gennemføre rettidige og velorganiserede offentlige høringer om planerne for at sikre, at de er inklusive, og for at opbygge accept af efterfølgende tiltag.

Kommissionen vil for at støtte færdiggørelsen af planerne, men også den effektive gennemførelse heraf, intensivere kontakterne direkte med de enkelte medlemsstater og anvende relevante fora til at lette udvekslingen af bedste praksis, herunder om tværgående

spørgsmål såsom investeringer og netplanlægning som opfølgning på Kommissionens nyligt vedtagne EU-plan for elnet⁶⁴. Kommissionen vil føre tæt dialog med Europa-Parlamentet og Rådet om energiunionens fremskridt inden for energi- og klimapolitikernes samtlige dimensioner.

⁶⁴ Grids, the missing link – an EU Action Plan for Grids. COM(2023) 757 final.